

CRKVA U SVIJETU

ČASOPIS ZA VJERSKU KULTURU

GODINA II

BROJ 6

SPLIT 1967

PORUKA

1. Mi biskupi nekih naroda, koji trpe i bore se za svoj razvoj, pridružujemo svoj glas tjeskobnom apelu pape Pavla VI u njegovoj enciklici «Razvoj narodâ», s namjerom da točno odredimo svojim svećenicima i svojim vjernicima njihove dužnosti i da svoj svojoj braći zemalja Trećega svijeta uputimo nekoliko riječi poticaja.

2. Smještene u ovom Trećem svijetu, naše se Crkve nalaze umiješane u sukobu, u kojemu se suočavaju ne samo Istok i Zapad, nego tri velike skupine narodâ: zapadne sile obogaćene u prošlom stoljeću, dvije velike komunističke zemlje, koje su također postale velesile, napokon ovaj Treći svijet, koji još traži kako da izbjegne presizanju velikih i da se slobodno razvija. Neodoljivi polet pokreće ove siromašne narode prema napretku preko njihova oslobođenja od svakog pritiska. Ako je većina narodâ uspjela steći političku slobodu, još su rijetki narodi ekonomski slobodni.

«Crkva u svijetu» objavljuje ovu »Poruku...« u hrvatskom prijevodu. Taj značajni čin u krilu današnje Crkve uputilo je 17 biskupa Trećega svijeta svojim svećenicima, svojim vjernicima i svim ljudima dobre volje. U stvari, »Poruka...« nastavlja i primjenjuje encikliku »Razvoj narodâ«. U vrijeme, kada siromašni narodi i siromašne rase postaju svjesni sebe i eksploatacije, kojoj su oni još uvijek žrtva, zauzeta stanovišta, s najozbiljnijom željom za njihovo ostvarenje u životu, dat će hrabrosti svima, koji pate i koji se bore za pravdu, neophodni uvjet mira. Potpisnici su »Poruke...«: *Helder Camara* (Brazil), *Jean Baptiste da Mota E Albuquerque* (Brazil), *Luis Gonzaga Fernandes* (Brazil), *Mariano de Aguiar* (Brazil), *Austregesillo de Mesquita* (Brazil), *Manuel Pereira da Costa* (Brazil), *A. - B. Fragoso* (Brazil), *David Picão* (Brazil), *Georges Mercier* (Alžir, Sahara), *Michel Darmancier* (Oceanija), *Amand Hubert* (UAR, Egipat), *Angel Cuniberti* (Kolumbija), *Frane Franić* (Jugoslavija), *Grégorij Haddad* (Liban), *Karlo Van Melckebeke* (Kina), *Etienne Loosdregt* (Laos), *J. Grent* (Indonezija).

Uredništvo

Rijetki su također narodi, u kojima vlada socijalna jednakost, neophodni uvjet pravoga bratstva, jer mira nema bez pravde. Narodi Trećega svijeta tvore proletarijat današnjeg čovječanstva, izrabljivani od velikih i ugroženi u svome opstanku upravo od onih, koji prisvajaju pravo, jer su najjači, da budu suci i policajci narodâ materijalno manje bogatih. Ali, naši narodi nisu ni manje pametni ni manje pravedni od velikih ovog svijeta.

I. Sloboda s obzirom na političke, ekonomske i socijalne sisteme

3. U evoluciji današnjega svijeta nastale su ili nastaju revolucije. To nimalo ne iznenađuje. Sve danas postojeće vlasti rođene su, u razdoblju više ili manje bliskom, iz revolucije, tj. iz loma sa sistemom, koji više nije osiguravao opće dobro, i iz uspostave novoga reda prikladnijega za ostvarenje toga dobra. Sve revolucije nisu nužno dobre. Ima revolucija, koje su samo dvorske pobune te su samo mijenjanje vrste nasilja nad narodom. Neke čine više zla nego dobra, »rađaju nove nepravde« (»Razvoj naroda«). Ateizam i kolektivizam, za koje se vezuju, vjerujući u potrebu toga, neki socijalni pokreti, velike su opasnosti za čovječanstvo. Ali, povijest pokazuje, da su neke revolucije bile potrebne i da su, očišćene od svoje časovite antireligioznosti, donijele dobrih plodova. Nitko više ne niječe, da je francuska revolucija g. 1789. omogućila afirmaciju čovječjih prava (usp. »Mir na zemlji«). Neki od naših naroda bili su primorani izvršiti te duboke promjene. Kakav treba da bude stav kršćana i Crkava prema takvoj situaciji?

4. S obzirom na doktrinalno stanovište, Crkva zna, da Evandelje traži prvu i radikalnu revoluciju, koja ima ime *obraćenje*, posvemašnje odvracanje od grijeha k milosti, od egoizma k ljubavi, od oholosti k poniznoj službi. A to obraćenje nije samo nutarnje i duhovno, ono se tiče svega čovjeka, tjelesnog i duhovnog, osobnog i socijalnog. Ono ima komunitarni značaj zbog posljedica za čitavo društvo, ne samo za život ljudi na zemlji, nego nadasve za vječni život u Kristu, koji podignut sa zemlje privlači k sebi sav ljudski rod. Takav je u očima kršćanina integralni razvoj čovjeka. Evandelje je uvijek bilo, na vidljiv ili nevidljiv način, preko Crkve ili izvan Crkava već dvadeset stoljeća, naj snažniji kvasac dubokih promjena čovječanstva.

5. Stoga Crkva, koja nosi sa sobom Evandelje, nije vezana teoretski ni uz koji sistem ekonomski, socijalni ili politički. Međutim, u svojem povijesnom putovanju na zemlji Crkva je praktično uvijek vezana uz sistem politički, socijalni i ekonomski, koji, u određenom času povijesti, osigurava opće dobro i li barem neki socijalni red. Događa se također, da se Crkve nađu tako vezane uz takav sistem, da se vjeruje, da su s njim srasle, ujedinjene u jedno tijelo kao u braku. Ali, Crkva ima samo jednog zaručnika, Krista. Ona nije nikako vjenčana ni s kakvim sistemom, a pogotovo ne s »međunarodnim novčanim imperijalizmom« (»Razvoj naroda«), kao što nije bila vjenčana ni s monarhijom ili feudalizmom prijašnjih vremena i kao što ne će biti sutra s ovim ili onim socijalizmom.

Dovoljno je baciti pogled na povijest da se vidi, da je Crkva nadživjela ruševine sila, koje su neko vrijeme vjerovale, da je njihova dužnost da štite Crkvu ili pak da je iskorištavaju. Svojom socijalnom naukom potvrđenom na II vatik. saboru Crkva se danas oslobađa novčanog imperijalizma, jedne od sila, s kojima je neko vrijeme bića povezana.

6. Poslije Sabora dižu se glasovi, energični, koji traže, da se svrši s tom privremenom spregom Crkve i novca optuživanom s raznih strana. Neki su biskupi¹ već dali primjer. Mi smo također dužni ozbiljno ispitati svoju situaciju u tom pogledu i osloboditi svoje Crkve od svakog robovanja velikom međunarodnom novčarstvu. »Ne može se služiti Bogu i novcu.«

7. Suočeni s današnjim razvojem novčanog imperijalizma, dužni smo uputiti svojim vjernicima i sebi ponoviti upozorenje, što ga je uputio vidovnjak s Patmosa kršćanima Rima suočen s neizbježivim padom toga velikog grada prostituirana u raskošu kao rezultatom tlačenja naroda i trgovine robljem: »Izidite, o moj narode, ostavite ga, da ne postanete sudionici njegovih grijeha i stoga dionici njegovih nevolja« (Otkr 18, 4).

8. Crkva nije nikada solidarna u onome, što je njoj bitno i trajno, tj. u svojoj vjernosti i zajednici s Kristom u Evandelju, ni s kojim sistemom političkim, ekonomskim i socijalnim. Čim jedan sistem prestane osiguravati opće dobro, u korist nekolicine, ona je dužna ne samo optužiti nepravdu, nego i udaljiti se od nepravedna sistema, spremna surađivati s nekim drugim sistemom, koji bolje odgovara potrebama vremena i koji je pravedniji.

II. Vjernost narodu

9. To vrijedi kako za vjernike, tako i za hijerarhiju i Crkve. Svi treba da imaju na pameti, da ovdje nemaju trajnog grada, jer je njihov glavar, Krist, htio umrijeti vani grada (Žid 13, 14, 12). Neka se nitko ne privezuje uz privilegije ili uz novac, nego neka bude spreman »dijeliti svoja dobra s drugima . . . jer su takve žrtve ugodne Bogu« (Žid 13, 16). Ako pak nismo kadri to činiti drage volje i iz ljubavi, znajmo barem prepoznati Božju ruku, koja nas popravlja kao djecu preko događaja, koji nas obavezuju na tu žrtvu (Žid 12, 5).

10. Kad se takvi događaji događaju, kršćani i njihovi pastiri dužni su ostati među svojim narodom, u svojoj zemlji. Povijest pokazuje, da je rijetko sretan duže vrijeme narod, koji bježi iz svoje zemlje te se sklanja drugamo. On treba ili da brani svoju zemlju protiv stranog nepravednog

¹ »Razvoj naroda« spominje primjer pok. biskupa Talke (Čile) Manuela Larraina.

napadača, ili da prihvati promjenu vlasti, koja se nametnula u njegovoj zemlji. Pogrešno je, ako se kršćani odvoje od svoje zemlje i svoga naroda u vrijeme kušnje, pogotovo ako su kršćani bogati te bježe u stvari samo da spase svoje bogatstvo i svoje privilegije. Dakako, jedna obitelj ili jedna osoba može biti prisiljena da emigrira u svrhu traženja rada prema pravima emigracije (usp. »Mir na zemlji«). Ali, masovne seobe kršćana mogu prouzrokovati nemila stanja. Kršćani su redovito pozvani od Boga da ostvaruju svoj život u svojoj zemlji, u svome narodu, solidarni sa svojom braćom bilo koje vjere, da bi bili među njima svjedoci Kristove ljubavi prema svima.

11. Što se tiče nas, svećenika i biskupa, mi imamo još veću dužnost da ostanemo na svojim mjestima, jer smo zastupnici Dobrog Pastira, koji ne bježi, kao što čine najamnici, u vrijeme pogibli, nego ostaje posred svoga stada, spreman dati svoj život za svoje (Iv 10, 11—18). Ako Isus kaže apostolima da bježe iz grada u grad (Mt 10, 23), to važi samo u slučaju osobnog progona zbog vjere; to je nešto drugo negoli je slučaj rata ili revolucije, koji zahvati čitav narod, s kojim se pastir mora osjećati solidarnim. Pastir mora ostati sa svojim narodom. Ako bi se sav narod odlučio na seobu, pastir bi mogao slijediti svoje stado. Ali, on se ne smije spasiti sam ni s manjinom profitera ili kukavica.

12. Još više, vjernici i njihovi pastiri treba da znadu prepoznati ruku Svemogućega u događajima, koji povremeno ruše mogućnike s njihova trona i dižu ponizne, koji otpuštaju bogataše praznih ruku, a nahanjuju gladne. Danas »svijet traži, s upornošću i muževnošću, priznanje ljudskog dostojanstva u svoj njegovoj punini, socijalnu jednakost svih klasa.«² Kršćani i svi ljudi dobre volje treba da se pridruže tom pokretu, i uz cijenu da se moraju odreći svojih privilegija i svojih privatnih imanja u korist ljudske zajednice u sve većoj socijalizaciji. Crkva nikako nije zaštitnica velikih vlasništava. Ona traži s Ivanom XXIII, da vlasništvo pripada svima, jer vlasništvo ima prvenstveno društveni značaj.³ Nedavno je Pavao VI opetovao riječi sv. Ivana: »Ako netko posjeduje dobra ovoga svijeta i vidi svoga brata u nevolji pa pred njim zatvori svoje srce, kako će ljubav Božja ostati u njemu?« (I Iv 3, 17) i riječi sv. Ambroza: »Zemlja je dana svima, a ne samo bogatima« (»Razvoj narodâ«, br. 23).

13. Svi Oci, istočni i zapadni, ponavljaju Sv. pismo: »Dijeli svoju žetvu sa svojom braćom. Razdijeli plodove, koji će sutra istrunuti. Okrutna škrtost radije pušta, da se sve pokvari nego da se da bijednima! Kome činim krivo? — govori škrtac — ako čuvam ono, što mi pripada? Ali reci mi: što to tebi pripada? Odakle to imaš? Ti mi sličiš čovjeku, koji bi, došavši u kazalište, htio spriječiti druge da uđu, te uživati sam u predstavi, na koju svi imaju pravo. Ovakvi su bogataši: proglašuju se gospodarima zajedničkih dobara, što su ih prisvojili, jer su prvi prisvajajući (primi occu-

² Intervencija na Saboru patrijarha Maksimosa, 27. X 1964.

³ Majka i učiteljica, br. 389-391.

pantes). Kad bi svatko zadržao samo onoliko, koliko mu je potrebno za svagdašnje potrebe, a ostalo prepustio potrebнима, nestalo bi bogatstva i siromaštva... Gladnu pripada kruh, koji ti čuvaš. Golu tvoj ogrtač, koji skrivaš u sanduku. Bosu cipele, koje ti trunu. Bijednima tvoj skriveni novac. Prema tome, ugnjetavaš toliko ljudi, koliko bi ih mogao pomoći... Ne osuđujem ovdje tvoju gramzivost, nego tvoje odbijanje da podijeliš« (sv. Bazilije, Homilija 6. protiv bogatstva).

14. Ako je jedno stoljeće Crkva tolerirala kapitalizam s posuđivanjem na kamate i njegove druge običaje, koji malo odgovaraju moralu prorokâ i Evandjelja, ona se mora radovati, kad vidi, da se rađa u ljudskom društvu jedan drugi društveni sistem manje udaljen od morala prorokâ i Evandjelja. Prema pozivu Pavla VI, na kršćanima je sutrašnjice »da vrate njihovim pravim izvorima, tj. kršćanskim izvorima, sve moralne vrednote, kao što su solidarnost, bratstvo, socijalizacija« (usp. »Svoju Crkvu«). Kršćani imaju dužnost dokazati, da je pravi socijalizam kršćanstvo integralno življeno, u pravednoj diobi dobara i temeljnoj jednakosti svih. Mjesto da se srdimo na socijalizaciju pristanimo uza nju s radošću, kao uz jedan oblik društvenog života, koji bolje odgovara našem vremenu i koji je više u skladu s duhom Evandjelja. Tako ćemo izbjeći, da neki miješaju Boga i vjeru s ugnjetavačima siromaha i radnika, kao što su feudalizam, kapitalizam i imperijalizam. Bog i prava vjera nemaju ništa zajedničko s raznim oblicima nepravednog Mamona. Naprotiv, Bog i prava vjera uvijek su s onima, koji traže pravednije i bratskije društvo među svom djecom Božjom u velikoj čovječjoj obitelji.

15. Crkva pozdravlja s radošću i ponosom novo čovječanstvo, u kojem čast ne pripada više novcu nagomilanom u rukama nekolicine, nego radnicima, jer Crkva nije ništa bez Onoga, koji joj bez prestanka daje svoje biće i svoje djelovanje, Isusa iz Nazareta, koji je toliko godina htio raditi svojim rukama, da bi otkrio uzvišeno dostojanstvo radnika. »Radnik je neizmjereno viši od svega novca«, kako nam doziva u pamet jedan biskup na Saboru.⁴ Jednako je izjavio jedan drugi biskup, iz jedne socijalističke zemlje: »Ako radnici ne postanu na neki način vlasnici svoga rada, sve će strukturalne reforme ostati bez uspjeha. Čak ako radnici katkada u kojem ekonomskom sistemu postignu veću plaću, oni se neće zadovoljiti tim povećanjem plaće. U stvari oni žele biti vlasnici, a ne prodavači svoga rada. Danas radnici postaju sve više i više svjesni, da rad tvori dio čovječje osobe, A ljudska osoba ne može se ni prodati ni kupiti. Svaka prodaja ili kupnja rada jest jedna vrst ropstva... Razvitak ljudskog društva razvija se u tom smislu, pa i u onom sistemu za koji se kaže da nije tako osjetljiv kao mi s obzirom na dostojanstvo ljudske osobe, tj. u marksizmu« (Frane Franić, Split, Jugoslavija, 4. X 1965).

16. To znači, da se Crkva raduje što vidi, da se u čovječanstvu razvijaju forme društvenog života, u kojima, zahvaljujući socijalizaciji, rad

⁴ Intervencija na Saboru G. Hakima, nadbiskupa Galileje, 10. XI 1964.

nalazi svoje pravo, tj. prvo mjesto. Kao što je priznao arhijerej Borovoj u Ekumenskom vijeću Crkava, pogriješili smo, što smo se prilagodili poganskim pravnim načelima baštinjenima od starog Rima. Ali, u tom pogledu, na žalost, Zapad nije manje griješio nego Istok. »Od svih kršćanskih civilizacija bizantinizam je najviše doprinio kanoniziranju socijalnoga zla. On je prihvatio bez prigovora svu socijalnu baštinu poganskog svijeta i dao joj sakralnu unkciju. Civilno pravo rimskog poganskog carstva sačuvalo se pod plaštom crkvene tradicije više od tisuću godina u Bizantu i srednjovjekovnoj Evropi, a u Rusiji nekoliko stoljeća, od onoga doba (16. st.), kad se naša zemlja počela smatrati baštinicom Bizanta. Ali to je potpuno oprečno socijalnoj tradiciji prvotnog kršćanstva i grčkih Otaca, misionarskom propovijedanju našeg Spasitelja i nauci prorokâ Starog zavjeta, koji nikada ne će zastarjeti« (C. OE. E. 12. VII 1966, Crkva i društvo, Genève).

III. Vjernost riječi Božjoj

17. Neka nitko ne traži u našim riječima nikakve političke inspiracije. Naš jedini izvor inspiracije jest Riječ Onoga, koji je govorio preko svojih proroka i svojih aposto(a). Biblija i Evanđelje optužuju kao grijeh protiv Boga svaki napadaj na dostojanstvo čovjeka stvorenog na Božju sliku. U tom zahtjevu poštovanja čovječje osobe ateisti dobre volje danas se pridružuju vjernicima u radu ljudskog roda na traženju pravde i mira. Stoga možemo svima s pouzdanjem uputiti riječi ohrabrenja, jer je svima potrebno mnogo odvažnosti i snage, da bi sretno obavili golemi i hitni posao, koji jedini može spasiti Treći svijet od bijede i glada i osloboditi ljudski rod od katastrofe nuklearnog rata. »Nikada više rata, dolje oružje!«⁵

18. Narod siromaha i siromasi narodâ, među koje nas je Milosrdni postavio kao pastire malog stada, znadu iz iskustva, da se moraju pouzdati sami u sebe i u vlastite snage više nego u pomoć bogatih. Istina, neki bogati narodi ili bogati među narodima daju znatnu pomoć našim narodima, ali bi bila iluzija pasivno računati na slobodno obraćenje onih, glede kojih nas je naš otac Abraham upozorio »da ne će vjerovati ni ako tko od mrtvih uskrsne« (Lk 16, 31). Ostaje dakle na siromašnim narodima i siromasima narodâ da sami ostvare svoj napredak. Neka ponovno steknu povjerenje u sebe, neka izražavaju sami sebe, neka izidu iz nepismenosti i neka se kultiviraju iskorištavajući sva sredstva, koja im moderno društvo stavlja na raspolaganje: škole, radio, štampu. Neka slušaju one, koji znadu probuditi i formirati svijest masa, a nadasve riječ svojih pastira. A neka im pastiri prenose u cijelosti Riječ Istine i Evanđelje pravde. Neka laici — pobornici pokreta apostolata shvate i prakticiraju poticaj pape Pavla VI: »Na laike spada da prožmu kršćanskim duhom mentalitet i običaje, zakone i strukture zajednica, u kojima žive, svojom slobodnom inicijativom i ne čekajući pasivno naredbe i upute. Promjene su potrebne, duboke i

⁵ Pavao VI u OUN.

temeljite promjene: oni se moraju odlučno posvetiti tome da u njih unesu duh Evanđelja« (»Razvoj narodâ«, br. 81). Neka se napokon siromasi i radnici ujedine, jer jedino jedinstvo stvara snagu siromaha, da bi mogli tražiti i promicati pravdu u Istini.

19. Narod gladuje u prvom redu istine i pravde, te svi oni, koji su se primili dužnosti poučavanja i odgoja, treba da to vrše s oduševljenjem. Neke zablude treba da budu smjesta uklonjene: ne, Bog ne će, da ima bogataša, koji stječu dobra ovoga svijeta iskorištavajući siromašne. Ne, Bog ne će, da ima siromaha uvijek bijednih. Vjera nije opijum za narod. Vjera je snaga, koja diže ponižene, a snizuje oholo, koja daje kruha gladnima, a oduzima sitima. Istina, Isus nas je upozorio, da će uvijek biti siromaha među nama (Iv 12, 8), ali to stoga, što će uvijek biti bogataša, koji će grabiti zemaljska dobra, kao i stanovite neizbježive nejednakosti. Međutim, Isus nas uči, da je druga zapovijed jednaka prvoj, jer je nemoguće da netko ljubi Boga, a da ne ljubi braću ljude. On nas je obznanio, da će ljudi biti suđeni prema samoj jednoj riječi: »Bio sam gladan, i vi ste me nahranili... Ja sam bio taj, koji je bio gladan« (Mt 25, 35; 25, 45). Sve velike religije i sva velika ljudska mudrostjeka su te riječi. Tako Koran navješćuje zadnju kušnju, kojoj će biti podvrgnuti svi ljudi na sudu Božjemu: »Koja je to kušnja? Ova: otkupiti zarobljenike, u vrijeme glada nahraniti sirote... ili bijednika, koji leži na tvrdu... i živjeti po zakonu milosrđa« (Sur. 90, 11—18).

20. Naša je, dakle, dužnost da dijelimo svoj kruh i sva svoja dobra. Ako neki hoće da prigrabe sebi ono, što je nužno drugima, javne vlasti imaju dužnost da nametnu raspodjelu, kad već nije učinjeno dragovoljno. To veli i Pavao VI: »Ako je nečije vlasništvo zapreka općem dobru, bilo zbog svoje pretjerane veličine, bilo zbog slabe ili nikakve obrade, bilo zbog bijede, koju prouzrokuje pučanstvu, opće dobro zahtijeva ekspropriaciju. Sabor nas je podsjetio jasno i glasno, da prihod nije prepušten ljudskoj samovolji i da se egoistične spekulacije moraju zabraniti. Ne može se dopustiti, da građani s velikim prihodima, koji dolaze iz nacionalnih izvora, veći dio svojih prihoda prenose u inozemstvo radi svoje isključive koristi, ne mareći za očitu štetu, koju nanose svojoj zemlji« (»Razvoj narodâ, br. 24). Isto tako ne može se pustiti, da bogati stranci dolaze iskorištavati naše siromašne narode pod izlikom trgovine ili industrije, niti se više može podnositi, da nekolicina bogatih izrabluje vlastiti narod.

21. Što vrijedi za pojedince, vrijedi i za narode. Na žalost, danas ne postoji nikakva svjetska vlast, koja bi mogla krojiti pravdu među narodima i pravedno dijeliti dobra. Današnji ekonomski poredak dopušta bogatim nacijama da se sve više obogaćuju, pa čak i onda, dok nešto malo pomažu siromašne narode, koji razmjerno bivaju sve siromašniji. Ovi narodi imaju stoga dužnost da svim legitimnim sredstvima traže uspostavu jedne svjetske vlade, u kojoj će biti zastupani svi narodi bez ikakve iznimke i koja će biti sposobna tražiti, dapače i nametnuti, pravednu raspodjelu dobara, neophodni uvjet mira (»Razvoj narodâ«, br. 78).

22. Unutar granica svakog naroda radnici imaju pravo i dužnost da se ujedinjuju u istinske sindikate sa svrhom da traže i da brane svoja prava: pravednu nadnicu, plaćeni dopust, socijalno osiguranje, obiteljski stan, učešće u upravi poduzećem. Nije dovoljno, da ta prava budu priznata samo na papiru, u zakonima. Ti se zakoni moraju primjenjivati, a dužnost je vlada da na tom području vrše svoju vlast u službi radnika i siromaha. Vlade moraju nastojati, da prestane ona borba klasa, koju su, obratno od onoga, što se obično misli, bogati započeli i nastavili voditi protiv radnika izrabljujući radnike nedovoljnim nadnicama i neljudskim uslovima rada. Već dugo novac potajno vodi u čitavome svijetu subverzivni rat uništavajući čitave narode. Vrijeme je, da siromašni narodi, pomognuti i vođeni od svojih zakonitih vlada, uspješno obrane svoje pravo na život. Objavljujući se Mojsiju, Bog je rekao: »Vidio sam, vidio sam bijedu moga naroda. Čuo sam vapaj zbog tlačenja... I ja sam odlučio osloboditi moj narod« (Izl 3, 7). Isus je napokon uzeo na sebe čitavo čovječanstvo, da ga privede Vječnom Životu, čija je priprava ovdje na zemlji socijalna pravda, osnovni, prvi oblik bratske ljubavi. Budući da Krist svojim uskrsnućem oslobađa ljudski rod od smrti, on vodi svako čovječje oslobođenje do njegova potpunog ispunjenja.

Preveo s francuskoga Živan Bezić

17 BISKUPA TREĆEGA SVIJETA

Na izvorima modernog mentaliteta

OSOBNNE NESMIRENOSTI I SMIRENE ESHATOLOGIJE

a) prva tema: Silazak u noć duše

Spektakl modernog svijeta nema u sebi ništa tužno. Naprotiv, on usrdno i neprekinuto hrani jednu optimističku viziju sadašnjeg trenutka i ovog našeg civiliziranog prostora. Materijalni napredak i društvena sigurnost, dinamička okupiranost radom i probitkom, kao i neka sve veća zatvorenost čovjeka u predmete vlastitog svijeta — sve to stvara jedan novi i sasvim sekularizirani prostor, ispražnjen dakako ne samo od metafizičkih nemira, nego od svake mogućnosti otkrića misterija i prodora iracionalnog. Na tom prostoru realnosti, s kojeg su nedavno protjerani svi duhovi i demoni, svijet se pokazuje u slikama sreće i veselja, dapače, on je unutra krajnih točaka ovog prostora ispunjen jasnim smislom i neskrivenim značenjem. Ako je suvremeni čovjek izgu-